

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมสมัยนิยมภาคใต้: บทพิจารณาจากเพลงลูกทุ่ง

ช่วงเวลาหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้ มีกระแสความสนใจประวัติศาสตร์ความบันเทิงของภาคใต้อยู่พอสมควร โดยเฉพาะในแง่ประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจเรียกว่าประวัติศาสตร์วัฒนธรรมสมัยนิยมภาคใต้ในบทความสั้นๆ นี้ ผมจึงอยากพูดเชื่อมโยง 4 เรื่องที่พอจะได้อ่านบ้างจากประสบการณ์การอ่านการคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้เมื่อนานมาแล้ว จากประสบการณ์การสอนในตอนนี้ และความสนใจส่วนตัว นั่นคือ 1) วัฒนธรรมสมัยนิยม 2) ประวัติศาสตร์ 3) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ 4) ภาคใต้ของไทย โดยในส่วนของประเด็นที่ว่าด้วยภาคใต้ ผมยังอยากให้เป็นบททดลองนำเสนอ ซึ่งทั้งผมและท่านผู้อ่านอาจจะสามารถนำไปพัฒนาให้คมชัดขึ้นได้ต่อไป

วัฒนธรรมสมัยนิยม

วัฒนธรรมสมัยนิยม หรือ popular culture คืออะไร? ผมคิดว่าปวยการที่จะตอบคำถามนี้ เพราะคำๆ นี้ก็เช่นเดียวกับหลายๆ คำในแวดวงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ซึ่งยากยิ่งที่จะหาคำนิยามตายตัว มีหนังสือ ตำราภาษาอังกฤษหลายต่อหลายเล่มที่รวบรวมคำนิยามที่แตกต่างหลากหลาย สรุปข้อเสนอให้ความหมาย สรุปความเป็นมาของ concept นี้ และ concept ที่คาบเกี่ยว ที่เกี่ยวข้อง

กระนั้น เมื่อได้ทำการสำรวจองค์ความรู้มาสังกะดับหนึ่งแล้ว ก็พอจะมีการเห็นพ้องต้องกันได้บ้างว่า การถือกำเนิดขึ้นของ concept วัฒนธรรมสมัยนิยม หรือ popular culture นั้นเป็นผลผลิตของ

การเปลี่ยนความหมายของสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรม” จากที่ “วัฒนธรรม” ในความหมายดั้งเดิมที่ใช้กันอยู่ มักจะผูกติดอยู่กับการให้ค่าสิ่งที่ดีเลิศ สูงส่ง สง่างาม มีสุนทรียะ ซึ่งก็ไม่แค่นั้นจะเป็นการตัดสินให้ค่าโดยคนส่วนหนึ่งส่วนน้อยของสังคม ซึ่งก็มักจะเป็นชนชั้นสูง ชนชั้นผู้มีการศึกษานั้นเอง สิ่งที่ชนชั้นนี้ชอบและเห็นว่าดี ก็จะต้องว่าเป็นวัฒนธรรม ส่วนสิ่งซึ่งเป็นของชาวบ้านร้านถิ่น ของเด็กแว้น เป็นสิ่งที่ไม่ใช่วัฒนธรรม ไร้วัฒนธรรม หรือไม่ใช่วัฒนธรรม อันดี “วัฒนธรรม” ในความหมายคับแคบเช่นนี้ กีดกัน ผลักไสให้สิ่งของ เรื่องราว วิถีชีวิต ความชอบของคนจำนวนมากในสังคมกลายเป็นสิ่งซึ่งไม่ควรค่าแก่การสนใจ ไร้ความหมายไปอย่างสิ้นเชิง

“วัฒนธรรม” ในความหมายใหม่ถูกนำเสนอและผลักดันจากวงวิชาการ ความหมายใหม่ที่ว่านั้นให้ความสำคัญกับ “ความหมาย” หรือ “meaning” และ “วิถีปฏิบัติ” หรือ “practice” ในชีวิตประจำวัน การที่มนุษย์เราให้ความหมายกับตนเอง คนอื่น สิ่งของและโลกที่รายรอบ วิถีปฏิบัติหรือกิจวัตรที่มนุษย์ทำในชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องไปตัดสินใจให้ค่าว่า ดี-เลว สูงส่งหรือต่ำต้อย สิ่งเหล่านี้ก็คือ “วัฒนธรรม” “วัฒนธรรม” ในความหมายเช่นนี้ ทำให้สิ่งที่มนุษย์ไม่ว่าจะชนชั้นใดทำ ชอบ หรือคิดฝัน มีความหมายและควรค่าแก่การสนใจขึ้นมา ด้วยเหตุนี้ concept “วัฒนธรรมสมัยนิยม” หรือ “popular culture” จึงถือกำเนิดขึ้น และกลายเป็นประเด็นศึกษาที่น่าสนใจ หรือเรียกได้ว่าสำคัญที่สุดใน “วัฒนธรรมศึกษา” หรือ “culture studies”

แล้วอะไรบ้างล่ะที่เป็น “วัฒนธรรมสมัยนิยม” ที่นักวิชาการเขาสนใจศึกษากัน ประเด็นนี้ก็เช่นกันที่ไม่ได้มีการระบุลงไปให้ตายตัวได้ มีหลายสำนักคิดที่เสนอจัดแบ่งประเภทของ “วัฒนธรรมสมัยนิยม” แตกต่างหลากหลายกันออกไป กระนั้น แม้ว่า

จะมีการเสนอที่หลากหลาย แต่ก็พอจะสรุปเห็นพ้องกันได้บ้างว่า สิ่งที่เป็น “วัฒนธรรมสมัยนิยม” นั้นจะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อยู่กับ concept จำนวนหนึ่ง เช่น industrial production (การผลิตแบบอุตสาหกรรม) capitalism (ทุนนิยม) consumerism (บริโภคนิยม) standardization (การมีมาตรฐานเป็นแบบเดียวกัน) และ reproduction (การผลิตซ้ำ)

ถึงตรงนี้เราก็พอจะเห็นได้แล้วว่าหลายสิ่งหลายอย่างที่รายรอบตัวเราที่เราใช้ที่เราเห็นเราเจอ พฤติกรรมหลายอย่างที่เรารอบเราทำ นั่นก็คือ วัฒนธรรมสมัยนิยม ทั้งหนัง เพลง การ์ตูน เกม โฆษณา แฟชั่น เสื้อผ้าเครื่องประดับ การแต่งกาย ทรงผม เทรนด์ ท่าเต้น สถานที่ท่องเที่ยวและการไปเที่ยว ไลฟ์สไตล์ในโลกออนไลน์ ล้วนเป็นวัฒนธรรมสมัยนิยม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่คนแต่ละผู้ให้ความหมายกับมันเหมือนกันหรืออาจจะแตกต่างกันออกไป เป็นสิ่งที่คนจำนวนมากหรือจำนวนหนึ่งเลือกที่จะบริโภค ชอบที่จะทำ หรืออาจจะทำเป็นกิจวัตร เป็น “วัฒนธรรม”

สังคมอนุรักษ์นิยมหรือสังคมที่มีอำนาจนำ อย่างหนึ่งอย่างใดดำรงอยู่อย่างทรงพลังเป็นอย่างสูงนั้น ความหลากหลายทางความคิดมักจะไม่เกิดขึ้น ไทยเป็นเช่นนั้น และการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยก็เป็นเช่นนั้น

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรค่าที่จะศึกษาหรือไม่ ผมอาจจะคิดว่าใช่ แต่ไม่แน่ใจว่าคนอื่นจะคิดเหมือนกัน อาจารย์พัฒนา กิตติอาษา เคยมาบรรยายในวงเล็กๆ ที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ไม่นานก่อนที่ท่านจะเสียชีวิต ได้เล่าและยกคำของนักวิชาการใหญ่ท่านหนึ่งที่ได้รับการยกย่องกันว่าเป็นผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอย่างถ่องแท้ถึงแก่น ท่านผู้นี้กล่าวคุณแคลนการศึกษา pop culture ว่าไม่มีสาระ ไม่น่าสนใจ ผมเองก็เคยได้ยินอะไรทำนองนี้ด้วยตนเองมาบ้าง ที่น่าสนใจคือคนที่กล่าวเช่นนั้นมักจะยกย่องตัวเองว่าเป็นผู้ที่เข้าใจผู้คน เข้าใจสังคม เข้าใจวัฒนธรรมเป็นอย่างดีทั้งสิ้น pop culture ไม่น่าสนใจ สิ่งที่น่าสนใจให้ค่าศึกษาควรเป็น “สิ่งใหญ่ๆ” “คำใหญ่ๆ ไตๆ” ประเภท “การเมือง” “โครงสร้าง” “ความขัดแย้ง” “การแย่งชิง” ฯลฯ ทั้งๆ ที่ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น ให้เลื่อกระหว่างดูรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” กับดูซีรีส์เกาหลีออนไลน์ นักวิชาการบางคนที่คุณแคลน pop culture บอกว่าไม่น่าสนใจใดๆ ทั้งสิ้น ผมเคยได้ยินเขาบ่นเรื่องการสอนนักศึกษาทุกวันนี่ว่าสอนยากสอนเย็น ไม่ได้ดังหวัง ถ้ามว่าทำไมเป็นอย่างนั้น เขาบอกนักศึกษาติดอินเทอร์เน็ต ให้ความสำคัญกับซีรีส์เกาหลีมากกว่าวิชาเรียน

โดยไม่ต้องอ้างอิงใคร เขาเป็นว่าจากทัศนะของผมเอง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นับจากที่ “วัฒนธรรม” ประเภทนี้ได้ถูกหยิบยกมาศึกษาวิเคราะห์ในทางวิชาการอย่างจริงจัง โดยเฉพาะหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง ไม่นานเป็นต้นมา วงวิชาการที่สนใจศึกษาวัฒนธรรมสมัยนิยมได้เพิ่มมุมมองวิเคราะห์ใหม่ๆ ต่อเนื่องเรื่อยมา มีการพัฒนาแง่มุมวิเคราะห์ของตนเอง นำเข้า concept และทฤษฎีทางวิชาการใหม่ๆ จากศาสตร์ความรู้ต่างๆ จนทำให้การศึกษาวรรณกรรมสมัยนิยมเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาทางวิชาการที่มีสีสันเป็นอย่างยิ่ง เราสามารถวิเคราะห์และอธิบายวัฒนธรรมสมัยนิยมในมุมมองและเพื่อความเข้าใจจนขั้น การเมือง อุดมการณ์/อำนาจ/อำนาจนำ เพศสภาพและเพศวิถี อัตลักษณ์ (ทั้งอัตลักษณ์ความเป็นชาติ ชาติพันธุ์ ทางศาสนา ความเป็นท้องถิ่น ฯลฯ) รุ่น/generation กลุ่มย่อยและวัฒนธรรมกลุ่มย่อย ฯลฯ

วัฒนธรรมสมัยนิยมกับการศึกษาประวัติศาสตร์

อคติทางวิชาการเช่นเดียวที่เกิดกับการศึกษา วัฒนธรรมสมัยนิยมก็มีอยู่ในการศึกษาประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกัน พวกเขาซึ่งศึกษาประวัติศาสตร์ทราบกันดีอยู่แล้วว่าประวัติศาสตร์ที่คนสนใจศึกษาประวัติศาสตร์กระแสหลักนั้น ก็เวียนว่ายหมุนวนอยู่

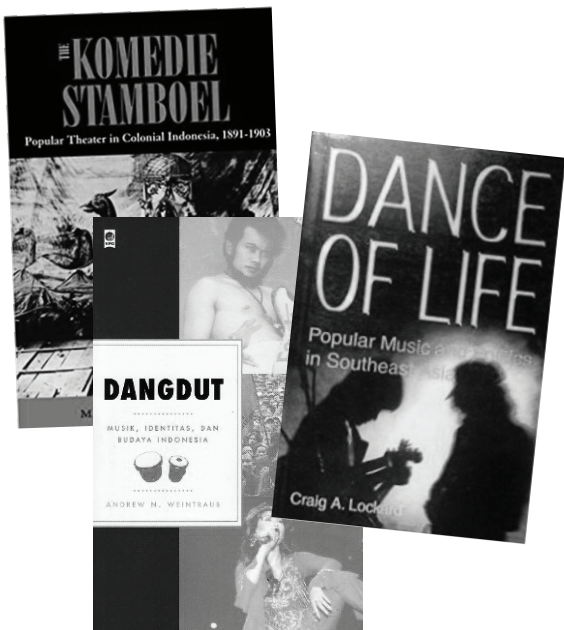
เพียงแค่นี้ก็ประเด็น สิ่งนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในวงการศึกษาระวัติศาสตร์ไทย แต่เป็นเหมือนกันแทบจะทุกที่ ในกรณีของไทยนั้นอาจจะหนักหนากว่าหลายๆ ที่ หลายๆ ประเทศอยู่สักหน่อย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่คาดเดาได้ สังคมอนุรักษ์นิยมหรือสังคมที่มีอำนาจนำอย่างหนึ่งอย่างใดดำรงอยู่อย่างทรงพลัง เป็นอย่างสูงนั้น ความหลากหลายทางความคิด มักจะไม่เกิดขึ้น ไทยเป็นเช่นนั้น และการศึกษาระวัติศาสตร์ไทยก็เป็นเช่นนั้นเช่นกัน บางคนอาจจะแย้งว่า ไม่นะ เห็นมีงานนำเสนอที่อาจารย์มอบหมายให้อ่านเป็นจำนวนมาก นั่นจริงก็ในมุมมองของผู้ที่คลุกคลีอยู่กับวงวิชาการประวัติศาสตร์แบบจริงจังอยู่สักหน่อย แต่หากมองในวงกว้าง หรือในประวัติศาสตร์กระแสหลัก เราก็ยังเห็นได้ว่าหลายข้อเสนอใหม่ๆ ในประวัติศาสตร์ไทย หลายประเด็นศึกษาใหม่ๆ ไม่เคยที่จะขยายความรู้ความเข้าใจออกไปถึงสาธารณะวงกว้างสักเท่าใดเลย

หากมีสักนิดหนึ่งที่ทุกคนพอจะคล้อยตามผมอยู่บ้างเรื่องสีสันและความน่าสนใจของวัฒนธรรมสมัยนิยม คำถามของผมก็คือว่า จะน่าสนใจเพียงใดหากว่าเราลองมาศึกษาระวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมสมัยนิยมกันบ้าง มันจะช่วยให้การศึกษาระวัติศาสตร์ไทยมีความหลากหลาย เกิดความเข้าใจใหม่ๆ ต่ออดีตของสังคมไทยได้บ้างหรือไม่

โดยส่วนใหญ่ของการศึกษาวัฒนธรรมสมัยนิยม นั้นมักเป็นการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นร่วมสมัย ในแนวทางนี้ วงวิชาการไทยไม่ได้ขาดแคลนนักศึกษาหรือนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญประเด็นวัฒนธรรมสมัยนิยมสักเท่าใดเลย นอกจากอาจารย์พัฒนากิตติอาษา ยังมีอาจารย์วิริยะ สว่างโชติ หรือนักวิจารณ์ชื่อดังอย่างอาจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา อาจารย์เกษม เพ็ญภินันท์ ต่างก็เคยมีงานวิชาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมสมัยนิยมกันทั้งสิ้น แต่ในวงการประวัติศาสตร์นั้น การที่วัฒนธรรมสมัยนิยมจะมาเป็นหัวใจ เป็นศูนย์กลางของการศึกษาดูเหมือนว่าจะยังมีไม่เท่าใดเลย (กระนั้น นี่เป็นการพูดจากคนที่ตามวงวิชาการประวัติศาสตร์ไทยแบบห่างๆ มาเป็นเวลหลายปีแล้ว) ทั้งๆ ที่แง่มุมการวิเคราะห์วัฒนธรรมสมัยนิยมที่มีหลากหลายแง่มุมนั้นน่าจะเพิ่มสีสันให้กับการศึกษาระวัติศาสตร์ได้ไม่น้อยเช่นกัน

ถึงตรงนี้ ผมอยากหยิบยกงานจำนวนหนึ่งมาเป็นตัวอย่างและเล่าอย่างสั้นๆ ให้ฟัง โดยขอขยายไปสู่งานวิชาการในวงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาบ้าง

วงวิชาการของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มีสภาพการณ์ไม่ต่างกับที่เข้ามา ความคึกคักของการศึกษาวัฒนธรรมสมัยนิยมในระดับวงวิชาการสากลก็ได้กระตุ้นให้เกิดการศึกษาวรรณกรรมสมัยนิยมในประเทศเหล่านี้ด้วย และโดยส่วนใหญ่ก็มักจะเป็น

ประเด็นวัฒนธรรมสมัยนิยมร่วมสมัย ขณะที่ในการศึกษาประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์กระแสหลักก็ยังคงเป็นประวัติศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ โดยอาจจะมีประเด็นร้อนของแต่ละประเทศเพิ่มขึ้นมา อย่างเช่น ประเด็นศาสนา ชาติพันธุ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีงานศึกษาทางประวัติศาสตร์จำนวนหนึ่งที่มุ่งสนใจศึกษาวัฒนธรรมสมัยนิยม ซึ่งพบว่าข้อเสนอทางวิชาการจากงานเหล่านี้มีความน่าสนใจ และมีส่วนเพิ่มพูนองค์ความรู้ต่อดีดของประเทศนั้นๆ เป็นอย่างมาก ที่จริงมันคงมีงานดีๆ ที่น่าสนใจอยู่ไม่น้อยในวงวิชาการอันกว้างขวางนี้ แต่ผมจะขอหยิบยกเฉพาะงานที่ตนเองได้อ่านมาบ้าง และชื่นชอบ มาจำนวนหนึ่ง ดังนี้

- *Dance of Life: Popular Music and Politics in Southeast Asia* โดย Craig A. Lockard
- *The Komedi Stamboel: Popular Theater in Colonial Indonesia, 1891-1903* โดย Matthew Isaac Cohen
- *From Monologue to Dialogue: Radio and Reform in Indonesia* โดย Edwin Jurriens
- *Television, Nation, and Culture in Indonesia* โดย Philip Kitley
- *Dangdut Stories: A Social and Musical History of Indonesia's Most Popular Music* โดย Andrew N. Weintraub
- *Indonesian Cinema: Framing the New Order* โดย Krishna Sen
- *Malaysian Cinema, Asian Film: Border Crossings and National Cultures* โดย William van der Heide
- “Negotiating the Great Depression: The Rise of Popular Culture and Consumerism in Early-1930s Malaya” โดย Jan van der Putten
- ซีรีส์บทความเกี่ยวกับภาพยนตร์มลายูช่วงทศวรรษ 1950-1960 ของ Timothy Barnard

ส่วนในกรณีของประวัติศาสตร์ไทย ท่ามกลางความรู้อันจำกัด ผมก็ยังขอชื่นชมผลงานบางเล่ม ดังนี้

- “Contested Nationalism and the 1932 Overthrow of the Absolute Monarchy in Siam” วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของ Matthew Phillip Copeland
- *Woman, Man, Bangkok: Love, Sex, and Popular Culture in Thailand* โดย Scot Barmé
- *Luk Thung: The Culture and Politics of Thailand's Most Popular Music* โดย James Leonard Mitchell
- “The Man with the Golden Gauntlets: Mit Chaibancha's *Insi thong* and the Confusion of Red and Yellow Perils in Thai Cold War Action Cinema” โดย Rachel Harrison

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมสมัยนิยมภาคใต้

ผมอยากจะทดลองนำเสนอในกรณีของเพลง ลูกทุ่งภาคใต้ โดยมีสองเรื่องที่คิดและเชื่ออยู่ คือ

1) ผมคิดเรื่อง “ความเป็นคนใต้” อยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะต่อสิ่งที่เรียกกันว่า “ผู้ชายใต้” ความคิดความเชื่อเรื่องความห้าว รักพวกพ้อง ไม่รบนายไม่หายจน ผมไม่ค่อยเชื่อสิ่งนี้เป็นมาแต่ไหนแต่ไร และผมอยากจะทำคู่มืออย่างจริงจังให้มากขึ้น เพราะผมรู้สึกว่าจะอะไรแบบนี้มันเข้าไปเกี่ยวข้องกับพันธนาการเมืองอยู่ไม่น้อย กลายเป็นการรณรงค์สร้างความรู้สึกร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และที่แะคือเป็นการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์กับประชาธิปไตย

2) ผมเชื่อว่าเพลงมีส่วนไม่น้อยทั้งในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และเป็นตัวก่ออัตลักษณ์ของคน ยกตัวอย่างง่ายๆ ถ้าในสมัยรุ่นผม เราจะอธิบายการที่แทบทุกเวทีการแสดงสดของเสือ ธนพล หรือการแสดงของหิน เหล็ก ไฟ ในต่างจังหวัดซึ่งมักจบลงด้วยการตีกันของผู้ชมได้อย่างไร

ด้วยเหตุนี้เอง ผมจึงอยากคิดให้มากขึ้นกับ “เพลงใต้” และอยากเริ่มต้นด้วยการพิจารณาจากกลุ่มเพลงลูกทุ่งภาคใต้ก่อนเป็นอันดับแรก

ผมอยากจะแบ่งเพลงลูกทุ่งภาคใต้ออกเป็นสามยุคสมัยอย่างหยาบๆ และโดยที่ยังไม่ได้ศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลอย่างจริงจัง อาศัยจากประสบการณ์การฟังและพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญมาบ้าง

1) ยุคของโรม ศรีธรรมราช หรือ “ทูน ทักซิณ” ซึ่งโด่งดังในช่วงปลายสมัยสุรพล สมบัติเจริญ โด่งดังเป็นอย่างมากจากเพลงอย่างเช่น “หลวงปู่ทวดเหยียบใจ” (คนใต้... รักจริง ไม่ปลิ้นปลอกหลอกกิ้งหึงคนไหน รักใครรักจริง รักยิ่งใหญ่ ยอมมอบใจ... ไปให้) “แพชั่นเกี่ยวแขน” (แขนเกี่ยวแขน เดินกันเป็นคู่ๆ คู่ใครคู่มัน เป็นแพชั่นออกใหม่งามหรู ดูน่ารัก หนักหนา ดูน่ารักหนักหนา เหมือนเด็กชายปัญญาเด็กหญิงเรณู) อย่างเพลง “กลิ้งนางบ้านนา” ของโรม ศรีธรรมราช เมื่อเทียบในประเด็นเดียวกัน คือประเด็นภาพของชนบท และผู้หญิงกับเพลงของนักร้องภูมิภาคอื่นๆ เช่น “ตามนางทางใต้” ของไพรวัลย์ ลูกเพชร หรือเพลง “สอนหญิง” ของไวพจน์ เพชรสุพรรณ เราจะเห็นว่าเพลงของโรมหรือนักร้องลูกทุ่งภาคใต้ในระยะแรก ไม่ได้มี “กลิ้งใต้” เอาเสียเลย โรม ศรีธรรมราช (และเช่นเดียวกับเอกชัย ศรีวิชัยในระยะแรกที่เริ่มเข้าวงการอยู่ในค่ายบ็อกซิ่งชาวด์ ค่ายเดียวกับยิ่งยง ยอดบัวงาม และ

อาภาพร นครสวรรค์) นั้น ถึงขนาดนำเสนอภาพตนเองว่าเป็นนักร้องอีสานเสียด้วยซ้ำ เพลงยุคแรกเพลงหนึ่งของโรม คือ “ไม่มีอีสาน” ที่ร้องว่า “น้ำโขงดั่งแขนกอดแดนอีสาน”

การนำเสนอ “ความเป็นใต้” ในเพลงลูกทุ่งนั้นมีอยู่น้อยมากในช่วงยุคทองของลูกทุ่งไทยนั้น (เปรียบเทียบกับ “ความเป็นอีสาน” ที่เริ่มปรากฏชัดแล้วอย่างเช่นในผลงานเพลงของปอง ปรีดา) และต้องให้นักร้องที่โด่งดังแล้วอย่างเช่นไพรวัลย์ ลูกเพชร หรือไวพจน์ เพชรสุพรรณนั้นแหละเป็นคนนำเสนอ

2) ยุคเรียกอาจจะเรียกได้ว่าเป็นยุคทองของลูกทุ่งภาคใต้ คือยุคของนักร้องที่นำทัพด้วยรุ่งตะวัน ขวัญกระบี่คม เมืองนคร เปี้ยก เมืองพระสาธิตกา กิ่งทอง ฉัตรทอง มงคลทอง จักรพันธ์ ระวีพันธ์ รุ่งโรจน์ พัทลุง ไมตรี ศรีเมืองตรัง พายุ สุรียัน อารีย์ มาเลย์ ดาวใต้ เมืองตรัง สัญญา ธาณี เทพบุตร ราชธานี

นักร้องในรุ่นนี้จะเริ่มโด่งดังมีผลงานเป็นที่รู้จักในภาคใต้มากขึ้นในราวช่วง พ.ศ. 2514-2515 เป็นต้นมา โดยเฉพาะจากผลงานของรุ่งตะวัน ขวัญกระบี่ และคม เมืองนคร และแน่นอนว่าที่โด่งดังที่สุดจนเป็นปรากฏการณ์ของยุคสมัย ก็คือ สาธิตกา กิ่งทอง, ฉัตรทอง มงคลทอง และจักรพันธ์ ระวีพันธ์

ยุคทองนี้จะยาวมาถึงราวช่วงปลายทศวรรษ 2520 แล้วนักร้องกลุ่มนี้ก็ค่อยๆ เลือนหายไป เช่นเดียวกับปรากฏการณ์ในภาพรวมของวงการลูกทุ่งไทยในช่วงเวลาเดียวกัน เพลงที่เด่นๆ ของยุคก็เช่น “ภาษาใต้วันละคำ” ของคม เมืองนคร “แดนหวังเหว็ด” ของสาธิตกา กิ่งทอง “ตบให้ตาย” ของฉัตรทอง มงคลทอง “ทหารเกณฑ์ไปกอง” ของจักรพันธ์ ระวีพันธ์ “ชมพู่ยาหวาน” ของจักรพันธ์ ระวีพันธ์ (เพลงซึ่งเอกชัยเอามา cover ใหม่) “บ้านที่กินแกงซีเหล็ก” ของจักรพันธ์ ระวีพันธ์

ในยุคที่หนึ่งนั้น เชื่อกันว่าการเป็นนักร้อง จะต้องร้องเสียง (ภาษากลาง) ไม่ใช่เพี้ยน ร้องเพลงกรุงเทพฯ ให้เหมือน คนกรุงเทพฯ

3) นักร้องรุ่นของเอกชัย ศรีวิชัย และนักร้องได้อีกจำนวนหนึ่ง เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับการฟื้นคืนขึ้นมาของวงการเพลงลูกทุ่งในอุตสาหกรรมเพลงไทยด้วยเช่นกัน (โดยเฉพาะผ่านงานมาปลูกวงการโดยเพลง “สมศรี 1992” ของยิ่งยง ยอดบัวงาม)

ช่วงสมัยของยุคทองลูกทุ่งได้ อันเป็นรุ่นที่สองนั้น วงการเพลงได้เติบโตเป็นอย่างมาก มันเป็นยุคของการออกเทป (ขณะที่รุ่นแรกเป็นรุ่นแผ่นเสียง) ยุคของสถานีวิทยุ และการเดินทางแสดง

ในยุคที่หนึ่งของโรม ศรีธรรมราช หลังจากที่เริ่มจูนเข้าหาตลาดได้บ้างในช่วงหลัง กระนั้น “เพลงใต้” จริงๆ ก็ยังคงมีอยู่ไม่กี่เพลงในแต่ละชุด เพลงสิบเพลงอาจจะจะมี “เพลงใต้” อยู่เพียงแค่เพลงเดียว แต่ในยุคของฉัตรทอง มงคลทองนั้น แทบทุกเพลงจะเป็น “เพลงใต้” ไปเสียทั้งหมด

ในยุคที่หนึ่งนั้น เชื่อกันว่าการเป็นนักร้องจะต้องร้องเสียง (ภาษากลาง) ไม่ให้เพี้ยน ร้องเพลงกรุงเทพฯ ให้เหมือนคนกรุงเทพฯ แต่เท่าที่เราได้ฟังตัวอย่างของรุ่นที่สอง เราก็เห็นแล้วว่านั้นไม่ใช่สิ่งที่เชื่อกันอีกต่อไป

ในยุคนี้ ถ้าเป็นเพลงจากกรุงเทพฯ จะพูดกันว่าเป็นเพลงหวานเพลงเพราะ แต่ถ้าเป็นเพลงใต้ และโดยเฉพาะตามเวทีคอนเสิร์ตของลูกทุ่งได้แล้ว นั่นคือความมันและความสนุก

เพลงลูกทุ่งภาคใต้กลุ่มนี้ทำให้เราคิดตั้งคำถามต่อไปได้อีกเป็นอย่างมาก อย่างเช่น ผมไม่เห็นอัตลักษณ์ความเป็นใต้ หรือความเป็นผู้ชายใต้ อย่างเช่นปัจจุบันอยู่ในเพลงเหล่านี้สักเท่าไรเลย (ผมค่อนข้างเชื่อว่ากลุ่มเพลงที่แสดงออกและกระตุ้นอัตลักษณ์แบบนี้ เป็นกลุ่มเพลงใต้ที่ได้รับอิทธิพลจากเพื่อชีวิตในเวลาต่อมา หรือที่ในปัจจุบันเรียกกันว่าเพลง “ลูกทุ่งเพื่อชีวิต”

ตรงกันข้าม คือ ผมเห็นความสนุก การล้อเลียน โดยเฉพาะการล้อเลียนตัวเองเสียเป็นส่วนใหญ่ และตรงนี้เองที่ทำให้ไม่เห็นเท่าที่การตั้งคำถามกับผู้ปกครองหรืออำนาจใด ซึ่งตรงกันข้ามกับเพลงจากฝั่งอีสาน ซึ่งมีความรันทดท้อ ตั้งคำถามสูง เพลงจากอีสาน กรุงเทพฯ ที่สถานที่ที่หลอกลวง ทำให้ชำระหมกกลับมา แต่คนได้เผชิญหน้ากับกรุงเทพฯ อย่างสนุกสนาน

มากไปกว่านั้น คือ ไม่ต้องพูดถึงท่าที่ขบถ ซึ่งแทบจะไม่มี มากเข้าผมรู้สึกตะหงิดๆ ว่าเพลงลูกทุ่งใต้อาจจะแสดงให้เห็นการที่คนใต้จัดวางตำแหน่งที่ของตนภายใต้การพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมหรือถูกผนวกเข้ากับส่วนกลาง มากกว่าการจะ “ไม่รับนายไม่หายจน”

ทั้งหมดนี้คือการเริ่มต้นคิดกับมัน และเต็มไปด้วยคำถามมากกว่าจะเป็นการคิดที่ลงตัวพร้อมที่จะเสนอได้แล้ว และจะเห็นได้ว่าหากเราหันมาหาวัตถุดิบกลุ่มนี้ อาจจะเจอประเด็นที่สนุก และได้คำตอบดีๆ เพิ่มความหลากหลายให้กับการศึกษาประวัติศาสตร์ภาคใต้ได้มากขึ้น ■

